

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

นี่กรรม! กรรมมันต้องเป็นกรรม ถ้ากรรมเป็นกรรม เห็นไหม เราอย่าโยนของมีค่าให้เสียไป ของมีค่าเราโยนทิ้งไป แล้วเรารู้ว่าของมีค่าที่หลังแล้วเราจะเสียใจ ของอยู่กับเรา เราไม่เห็นคุณค่าของมัน แต่ถ้ามันจากเราไปแล้วนะ เราจะเสียใจทีหลังว่าเราไม่มีโอกาสอีกแล้ว ก่อนจะถึงวันสงกรานต์ เราก็คร่ำครวญกันว่ารอวันสงกรานต์แล้วเราจะไปทำบุญกัน นี่ก็วันสงกรานต์แล้ว แล้วมันก็จะผ่านไป วันเวลามันมีค่า แล้ววันเวลามันผ่านไปๆ ไหม?

นี่เวลาเด็กขึ้นมามันก็ต้องการอยากเติบโตอยากโต อยากเติบโตมาเพื่อไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่มากุแลมัน มันอยากจะทำแข็ง มันอยากจะทำออกไปเผชิญโลกความจริงของมัน แต่เวลาผู้แก่ผู้เฒ่าเห็นไหม วันเวลามันล่องไปๆ นะ สิ่งที่มีมันล่องไปๆ สิ่งนี้มีค่ามาก ถ้ามีค่ามาก ในปัจจุบันนี้เราจะทำอย่างไรกับมัน ถ้าทำอย่างไรกับมัน สิ่งนี้ถ้ามันผ่านไปไปแล้วนะ เราเรียกกลับมาไม่ได้เลย

นี่เวลามีค่ามาก เวลาในพระไตรปิฎกนะ เวลาพระสารีบุตรบอก

“ชีวิตนี่คืออะไร?”

“ชีวิตนี่คือไออุ่น”

“ไออุ่นมันตั้งอยู่บนอะไร?”

“ไออุ่นมันตั้งอยู่บนกาลเวลา ถ้าไม่มีเวลาชีวิตมันจะสืบต่ออย่างไร?”

ชีวิตนี้ตั้งอยู่บนกาลเวลา เวลามันเปลี่ยนแปลงของมันไป แล้วเวลามันมีค่ามาก แต่เราอยู่กับมัน เวลาตั้งคนอายุน้อยมาก ตั้งคนผู้สูงอายุ พอตั้งคนผู้สูงอายุนะมีแต่คนแก่คนเฒ่า คนแก่คนเฒ่าทำอะไรกัน? แต่ถ้าตั้งคนวัยทำงาน วัยทำงานมันจะเริ่มทำให้เศรษฐกิจมันบูมขึ้นมาได้ ถ้าวัยทำงานของเขา นี่วัยทำงานของเขาเนะ ทีนี้สิ่งที่มีค่าเราอย่าปล่อยให้มันล่องเลยไป ถ้าเราทำอะไร

เราทำให้มันเป็นความจริงความจริงของเราขึ้นมา สิ่งที่เป็นความจริงความจริงนะ นี่วันเวลามันผ่านไป แล้ว เราเรียกกลับคืนมาไม่ได้

ถ้าวันเวลาเรียกกลับคืนมาไม่ได้ เหมือนการประพาศปฏิบัติ ในการปฏิบัติของเรา เห็นไหม สิ่งใดที่มีค่า สิ่งที่มีค่า การกระทำสิ่งใดๆ ถ้าขาดสติ สิ่งนั้นจะไม่ใช่สัมมาสมาธิ มันจะไม่ใช่สัมมาความถูกต้องเลย ขาดสติ คำว่าสติเป็นของเล็กน้อย แต่ตัวสติเป็นตัวเริ่มต้น ถ้ามีสติขึ้นมา การปฏิบัติขึ้นมา มันก็เป็นความจริงของมันขึ้นมา

มีสติ เวลา มีสติ พอมันเกิดสมาธิก็เป็นสัมมาสมาธิ ทีนี้มันมีสติ สติเราก็คิดตัวเอง สติเราว่าเราเป็นสติ สติที่มันพอใจ อะไรที่มันพอใจเราว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม อะไรที่มันไม่พอใจเราว่าสิ่งนั้นเป็นกิเลสๆ สิ่งที่เป็นกิเลสเรากำลังจะมากำจัดมันนะ ถ้าเราจะมากำจัดมัน ถ้าเราเริ่มต้นจากสิ่งที่ดีงามขึ้นมา มันเป็นความดีของมัน ถ้าความดีของมัน มันคือใคร? มันคือความดี ความดีเป็นความจริงของเราละ ความดีของโลก

โลกเขาอยู่ของเขาอย่างนั้นแหละ โลกก็คือโลก เราเกิดในโลก เห็นไหม เกิดมาในโลก เกิดมาในสมมุติ นั่นเป็นความจริงนะ เราเกิดมาในโลก เกิดมาในวัฏฏะ วัฏฏะนี้เป็นความจริง เพราะเราปฏิบัติสิ่งนี้ไม่ได้ แต่พอเกิดขึ้นมาแล้วเรามีปัญญามากน้อยแค่ไหน? เรามีสติปัญญา มากน้อยแค่ไหน? ถ้าเรามีสติปัญญาเราเลือกเอา คนเลือกเอานะ เอาสมบัติทางโลกก็ได้

นี่เอาสมบัติทางโลก เห็นไหม เอาสมบัติทางโลกที่เราจะชวนชวายนกันอยู่ที่นี่ แล้วสมบัติทางโลกมันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ถึงเวลาพลัดพรากขึ้นมา เราทิ้งคุณงามความดีของเราไป เราทิ้งเวลาของเราไปแล้ว เวลาไม่ใกล้ฝั่ง ไม่ใกล้ฝั่งไม่มันจะตกลงสู่แม่น้ำนะ นี่พิไรรำพันกัน แต่เวลาเรามีสติปัญญาเราคิดแต่อะไร? เราคิดแต่อดีตอนาคตไป นี่มองไปแต่อนาคตต้องเป็นอย่างนั้นๆ ไม่ได้ดูที่ปัจจุบันนี้เลย

ถ้าดูที่ปัจจุบันนี้ เห็นไหม ในปัจจุบันนี้เราชวนชวายนกันมา เราชวนชวายนกันมา เรามาทำบุญกุศลของเรา บุญกุศลมันคืออะไร? บุญกุศล บุญคือความสุขใจ บุญคือจิตใจมันอบอุ่น มันไม่ว่าเหว มันไม่เครียด มันไม่กดดันในหัวใจของเรา บุญมันอยู่ที่นี้ละ เวลาเรามีเงินมีทองขึ้นมา เรามีความสุขขึ้นมา เห็นไหม นี่เราก็อ่าเป็นความสุข พอเป็นความสุขขึ้นมาเราก็ต้องการมากขึ้น ไปกว่านั้นมันถึงมีความสุขได้ มันเกิดจากอามิส

ถ้าเกิดจากอามิส เห็นไหม ทำบุญกุศลของเราก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจเราเป็นธรรมชาติใหม่ เราเสียสละอย่างไรเราก็พอใจ ทำดีเพื่อดี ทำบุญทิ้งเหว ทิ้งเหวคือไม่มีสิ่งใดโต้แย้ง ขัดแย้ง แต่ถ้าทำความดีเพื่อความดีนะ เราบอกนี้ทำบุญแล้วทำไมไม่ได้ดี ดีของใคร? ดีของเด็กนะ เราให้อิสระมัน ให้มันเล่นตามความพอใจมัน มันว่าดีของมันแล้ว แล้วดีของผู้ใหญ่ล่ะ? ดีของผู้ใหญ่ เห็นไหม คุณงามความดีของเรา ดีของเรา คนที่มีปัญญาจะอ่อนน้อมถ่อมตน

คำว่าอ่อนน้อมถ่อมตน เห็นไหม เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“อย่าดูถูกความนิ่งอยู่ของพระอรียเจ้า”

พระอรียเจ้ามีความนิ่งอยู่เพราะอะไร? นิ่งอยู่เพราะคุมหัวใจนั้นได้ ถ้าหัวใจเรารู้สิ่งใดเราอยากแสดงออก เรารู้สิ่งใดเราอยากบอกอยากสอน แต่พระอรียเจ้า นี่พูดออกไปเขาเชื่อหรือไม่เชื่อ? พูดออกไปจะเป็นการสั่งการสอน พูดออกไปแล้วมันสะท้อนกันไปหมด

นี่ถ้าไม่พูดออกไปนะ ถ้าไม่พูดออกไปเราก็เห็นว่าคนนิ่งๆ มันไม่มีปัญญาเลยนะ มันไม่รู้เรื่องอะไรเลย ไอ้คนโง่ๆ มันรู้แค่ทางอ้อมมันก็อยากจะโม้ อยากจะอวด นี่คนมีปัญญาเขาจะนิ่งอยู่ คนมีปัญญาจะอ่อนน้อมถ่อมตน ไอ้คนที่โง่เง่าแต่ดุนมันอยากจะทำอวด อยากจะแสดงออก แล้วแสดงออกมันได้อะไรขึ้นมา? มันเป็นความจริงของมันไหม? มันมีสิ่งใดของมันขึ้นมา ฉะนั้น ถ้าเรามีสติมีปัญญาของเรา เห็นไหม เราจะทำเพื่อเรา

“อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”

ถ้าเราพึ่งของเราได้ บุญมันอยู่ที่นี้ ถ้าบุญมันอยู่ที่นี้ เห็นไหม การเสียสละนี้เป็นการแสดงน้ำใจ ถ้าแสดงน้ำใจนะ มีมากมีน้อยไม่สำคัญ สำคัญที่เจตนาของเราบริสุทธิ์ การทำบุญที่ได้กุศลมาก นี่ปฏิบัติหา ผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ สิ่งที่ได้มาได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ขณะที่เรามาเราหาด้วยความบริสุทธิ์ เราจะให้เราก็ให้ด้วยความบริสุทธิ์ ให้แล้วพอล่วงไปแล้วไม่คิดเสียดาย ผู้ที่รับไปรับด้วยความบริสุทธิ์ ผู้ที่มีศีล มีคุณธรรม สิ่งที่ได้รับจากเราไปแล้วท่านทำประโยชน์ของท่าน มันเป็นประโยชน์ มันสะอาดบริสุทธิ์ใจ นี่ปฏิบัติหา นี่ตรงนี้แหละมันเป็นบุญกุศลแล้ว

ใช้อย่างที่โลกเขาทำกันมันเป็นเรื่องโลกๆ เรื่องโลกๆ ใครก็ทำได้ ทำสิ่งนั้นขึ้นมา ทำแล้วก็วิตกกังวล จะเป็นอย่างนั้น ไม่เป็นอย่างนั้น คาดหมาย คาดหวัง หวังใจ หวังให้เป็นอย่างนั้น เห็นไหม ทำดีเพื่อดีมันจบ นี่ดีทางโลกนะ

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ ความดีที่เราโยนทิ้งไป ความดีที่เรามองข้ามไป เริ่มต้นนะ เด็กมันต้องเติบโตของมันขึ้นมา จิตใจในการประพฤติปฏิบัติมันต้องอาศัยเวลาบ่มเพาะมัน ถ้าอาศัยเวลาบ่มเพาะ เห็นไหม ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เรายังรักษาใจของเรา

คำว่า “รักษาใจนะ” รักษาใจนี้มันจะคิดสิ่งใด หลวงตาท่านพูดคำนี้ ท่านบอกว่า “เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์ท่านคอยตีมือเรา” มือหมายความว่ามันจะหยิบฉวยสิ่งใด ถ้ามันหยิบฉวยสิ่งที่ดีเราก็จะส่งเสริม ถ้ามันหยิบฉวยสิ่งที่ไม่ดีต้องตีมือมัน

คำว่า “ตีมือ” จิตมันจะคิดอะไร? จิตมันจะมีอารมณ์อะไร? จิตมันจะแสวงหาอะไร? นี่ครูบาอาจารย์คอยตีมือ ดี เห็นไหม กำราบจิตนี้ให้มันคิดแต่เรื่องที่ดี แต่ถ้าเรื่องไม่ดีเรารู้ใหม่ที่เราคิดเรื่องไม่ดี เราคิดที่ว่าเราคิดถูกทั้งนั้นแหละ แต่ครูบาอาจารย์ท่านคอยตีมือๆ ตีมือ อย่า! อย่า! อย่า! คำว่าอย่าเราก็อำนาจอะไรกระดิกไม่ได้เลย

นี่อย่างๆ นะ เวลาเราขุดบ่อ ขุดน้ำ เห็นไหม เราต้องขุดลงไปลึกขึ้นขนาดไหนเราจะไปเจอหน้าเรา เราขุดลงไป ขุดถูกขุดผิดมันจะเป็นประโยชน์กับเรา เวลามันคิด เวลามันคิดมันแสวงอารมณ์ มันจับนั่นแหละ นี่ถ้าตีมืออย่า ตรงนี้มันไม่มีน้ำ ตรงนี้มันเป็นหิน ตรงนี้มันเป็นสิ่งที่ขุดลงไปแล้วมันจะไม่เจอสิ่งใดเลย ขุดทำไม? แต่สิ่งนี้ นี่ดินนี้เป็นดินที่ชุ่มชื้น เป็นที่ขุดลงไปแล้วมันจะได้น้ำได้ทำ ขุดสิ ขุดเข้าไป ขุด! ไปเจอสิ่งที่เขาให้ขุดก็ไม่ขุด เวลาเขาไม่ให้ขุดก็จะขุด เห็นไหม ตีมือไว้ๆ

นี่ครูบาอาจารย์ท่านจะมีประโยชน์กับเราตรงนี้ ถ้ามีประโยชน์กับเราตรงนี้ เห็นไหม สิ่งที่เราตั้งสติแล้วเราทำของเรา นี่มันแสวงอารมณ์ มันแสวงของมัน เรายังรักษาใจของเรา ถ้าเรารักษาใจของเรา สิ่งของมันเบียดเบียน มันเหยียบย่ำหัวใจของเรา เห็นไหม มันจะไม่ทำของเรา มันจะไม่ทำร้ายเราไง ถ้าเราไม่แสวงอารมณ์ อาหารที่เป็นพิษ เราได้กินเข้าไปมันก็จะให้โทษกับร่างกายของเรา อาหารที่เป็นประโยชน์ เราได้กินเข้าไปมันก็จะประโยชน์กับเรา นี่เป็นอามิส

แต่ถ้าเป็นนามธรรมนะ เวลาที่มีสติปัญญาขึ้นมา เห็นไหม คนที่มีปัญญา มีปัญญามาก เขามีปัญญาของเขา แต่เวลาที่มีประสบการณ์ของจิตนะ จิตถ้ามีประสบการณ์ เคยทำผิดพลาดมาขนาดไหน ทำผิดพลาดคือมันทำแล้วไม่ได้ผล คำว่าผิดพลาดไม่ใช่ผิดพลาดอย่างอื่นเลย ผิดพลาดทำแล้ว ตั้งใจแล้วมันทำไมไม่สงบเสียที พอทำแล้วมันเคยสงบทีหนึ่งมันก็อยากได้ อยากจะตะครุบเงาๆ มันก็ไม่ได้สักที

ถ้ามันมีสติมีปัญญาของมัน นี่เคยได้ เราตั้งอย่างนี้มันจะได้ เคยทำอย่างนี้แล้วมันไม่ได้ นี่มันจะตั้งมันจะสอนเรา เราวางอารมณ์ไว้ถูกต้อง วางอารมณ์ เห็นไหม วางอารมณ์ พุทโธ พุทโธ เราก็วางได้ จิตใจเราก็วางได้ ถ้ามันสงบระงับ นี่เราจะรู้ของเราได้ แล้วเกิดถ้ามันใช้ปัญญาของมันออกไปนะ มันจะเป็นประโยชน์กับเรา

นี่ครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ชีวิตๆ หนึ่ง กาลเวลามันหมุนไป ชีวิตนี้สับเปลี่ยนกันไป ครูบาอาจารย์ของเราเหมือนดวงตะวัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะขึ้น เขาบอกตอนนี้ ๒,๖๐๐ ปี ดวงตะวันนี้ได้ตกแล้ว ดวงตะวันนี้ตกเฉพาะดวงตะวัน แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังเป็นธรรมและวินัยอยู่ ธรรมวินัยคือวางธรรมและวินัยไว้ให้เราศึกษาอีก ๕,๐๐๐ ปี นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนท์คร่ำครวญมาก “ดวงตาของโลกดับแล้ว ดวงตาของโลกดับแล้ว” ตะวันนั้นได้ตกไปแล้วไง

นี่ครูบาอาจารย์ของเรามีคุณธรรมในหัวใจ เห็นไหม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น นี่ตะวันก็ตกไปแล้ว ตะวันก็ตกไปแล้ว เราจะปล่อยให้เวลานั้นล่วงไปๆ ไร้มัน? ดวงตะวันเวลามันขึ้นมาจะมันให้แสงแดด ต้นไม้มันต้องการแสงเพื่อสังเคราะห์อาหารของมัน สิ่งใดมันได้ประโยชน์หมด ถ้าดวงตะวันขึ้นมาทุกคนจะได้ประโยชน์จากมัน เรามีครูมีอาจารย์เป็นอาจารย์ของเรา เราได้สิ่งใดเป็นประโยชน์กับเรา

ดวงตะวันได้ตกไปแล้วแต่ละดวงๆ ถ้าเป็นดวงตะวันที่ดี เวลาอุกกาบาตมันพุ่งชนโลก มันทำลายไปหมดนะ สิ่งใดที่เป็นโทษ เวลามันพุ่งชนโลก เรารู้ถึงการวิบัติของมันได้ ว่าโลกนี้ถ้าอุกกาบาตมันพุ่งชน ชีวิตนี้จะโดนทำลายไปหมดเลย แล้วชีวิตของเรา เห็นไหม ถ้าเราทำดวงตะวันของเราขึ้นมาในกลางหัวใจของเรา มันส่องแผ้ว มันสะอาด มันมีความสุขของมัน นี่บุญกุศลที่นี้ จิตใจทุกดวงเป็นพลังงาน

เวลาพระสารีบุตรบอกว่า “ชีวิตนี้คือไออุ่น คือพลังงาน พลังงานนี้ตั้งอยู่บนกาลเวลา ชีวิตนี้ก็คือสืบทอด เวลาหมดอายุขัยไปมันก็เวียนตายเวียนเกิดไป” นี่ก็คือข้อเท็จจริง แต่ในหัวใจของเรา เห็นไหม ถ้าเรามีสติ มีปัญญา เราจะทำให้ชีวิตของเราส่องแผ้ว จิตใจของเรา เห็นไหม

เวลาหลวงตาท่านพัฒนาของท่านไปนะ ท่านอยู่ที่คอยธรรมเจดีย์ จิตมันส่องใส มันมองทะลุภูเขาเลากาไปทั้งหมด ท่านดูใจของท่าน แล้วท่านรำพึงของท่าน เพราะท่านได้เสวยของ

ท่าน “จิตนี้มหัศจรรย์นัก จิตนี้มหัศจรรย์นัก จิตนี้มันประเสริฐนัก จิตนี้มันประเสริฐนัก” แล้วจิตของครูบาอาจารย์ของเรา กับจิตของเรานั้นแตกต่างกันตรงไหนล่ะ? มันก็จิตเหมือนกัน ปฏิสนธิจิตเหมือนกัน เราก็มีความสามารถที่จะมูมานะทำให้ได้แบบนี้เหมือนกัน

ฉะนั้น หัวใจของเรา เห็นไหม พลังงานมันอยู่บนไออุ่น ในเมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ ดวงตะวันมันได้ตกไปแล้วแต่ละดวงๆ ดวงตะวันของเราต้องให้มันส่องแผ่ขึ้นมา ดวงตะวันของเราให้มันสาดส่องขึ้นมา เรามีความมูมานะของเรา นี่คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอุทสาหะ เราอยากให้ดวงตะวันเราพ้นจากขอบฟ้าขึ้นมา เราก็มีความเพียร มีความวิริยะ มีความอุทสาหะ เรามีการกระทำของเรา

สิ่งที่เราอยู่กันนี้มันอยู่กันด้วยโลกๆ คำว่าโลกๆ นะมันต้องการอาหาร ต้องการอากาศ ต้องการต่างๆ ไว้ดำรงชีวิต แต่ว่าหัวใจของเราละมันต้องการธรรม เห็นไหม เวลาเราเดือดร้อนเราทุกข์ เราเดือดร้อนขึ้นมา มีเงินมีทองเราจะซื้อปัจจัยเครื่องอาศัยมาเพื่อเสพสุขเราได้ แต่เวลาจิตใจมันทุกข์มันยากขึ้นมา นี่เงินทองซื้อไม่ได้ คนจนก็ทุกข์แบบประสาคนจน คนรวยก็ทุกข์ประสาคนรวย ทุกคนระดับชั้นก็ทุกข์ๆ ยากๆ ตามแต่เวรแต่กรรมมาทั้งนั้น

สิ่งที่ทำให้จิตใจได้เอื้ออาศัยก็คุณธรรมเรานี่แหละ ก็สติปัญญาเรานี่แหละ ก็การแสวงหาของเรานี่แหละ การยับยั้งหัวใจไม่ให้มันเสวย ที่ครูบาอาจารย์บอกคอยตีมือๆ ตีมือก็ไม่ให้มันไปหยิบฉวยสิ่งที่เป็นโทษไว้ สิ่งที่เป็นประโยชน์เราก็ต้องมูมานะ เห็นไหม เราจะล่วงพ้นทุกข์ได้ด้วยความเพียร ดวงตะวันนี้จะส่องแผ่อยู่ที่การรักษาของเราเอง ดวงตะวันนี้จะส่องแผ่ให้ใครมาจุดฉนวนขึ้นมาให้ล่ะ? องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นคนชี้ทางเท่านั้น ดวงตะวันนี้จะส่องแผ่เพราะเรามีความวิริยะ มีความอุทสาหะ มีการกระทำของเรา เรายังทำไม่ได้เราก็ทำบุญกุศลของเรา เพื่อให้จิตใจมันมีรากมีฐาน

เวลาคนที่ทำได้เขาก็พยายามกำหนดสติเพื่อมีสติ เพื่อมีคำบริกรรม ให้ดวงตะวันนี้มันได้ส่องขึ้นมาจากขอบฟ้า ถ้าส่องขึ้นมาจากขอบฟ้าเป็นปัจจัยตัดัง เป็นสันติภูมิจิโกล อาจารย์ไม่ต้องสอน ครูบาอาจารย์ไม่ต้องบอก เรารู้! เรารู้! ถ้าเรารู้แล้วนะ ใครพูดผิดพูดถูกเขาจะรู้ไปหมด เพราะเขารู้จริง แต่เนี่ยถ้าเรายังไม่รู้จริง ใครพูดผิดพูดถูก เราก็ลังเลสงสัย

นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้กาลามสูตร อย่าไปเชื่อมัน มันจะเป็นดวงดาว มันจะเป็นตะวัน หรือมันจะเป็นอุกกาบาตจะชนโลกเรากี่ยังไม่รู้ เราพิจารณาของเรา นะ เราปฏิบัติของเรา เราฟังไว้แล้วเราแยกแยะของเรา เราปฏิบัติของเราให้เป็นประโยชน์กับเรา

เราเป็นศากยบุตรพุทธชินอรส เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา เราต้องมีปัญญา เราต้องมีสติเพื่อยับยั้งชีวิตของเรา เอาชีวิตของเราให้เป็นประโยชน์กับเรา เราจะไม่ทิ้งเวลานี้ผ่านไป เราไม่ทิ้งชีวิตนี้ให้สูญเปล่า เราจะเก็บดวงเอาประโยชน์ของเรา ได้มากได้น้อยแล้วแต่สติปัญญาของเราที่เราจะทำได้ เอวัง